

[B] **EEN JA TEGEN VLAANDEREN. “HET BELGISCH HUWELIJK” VAN MARC REUGEBRINK**

In Marc Reugebrinks recentste roman draait alles om het naderende huwelijk van de uitgeweken Nederlander Max Herder met de Vlaamse Isabelle Fabry. Max hoopt door het huwelijk eindelijk zijn stempel van “Ollander” kwijt te raken en “een van ons” te worden in Vlaanderen, en in één moeite door een streep te trekken onder zijn woelige verleden in Nederland. Tegelijkertijd wordt steeds duidelijker dat Max’ stiefland barsten begint te vertonen. Is een simpel ja-woord bestand tegen zoveel symbolische spanning?

Reugebrink gebruikt een even aandoenlijk als effectief taaltrucje om Max’ verwarring tot uiting te brengen: hij loopt zichzelf constant te corrigeren. Zelfs jaren na zijn verhuizing – of is het toch een migratie? – naar Gent, struikelt hij in zijn eigen woorden voortdurend over de “Vlaamse” uitdrukkingen die hardnekkig in zijn taal zijn gaan woekeren. Vlaming onder de Vlamingen wil Max worden, maar zijn taal sputtert tegen. Een amusante tic die veel zegt over de krampachtigheid van Max als Hollander-hatende ex-Nederlander, die niettemin niet onder zijn stempel van “Ollander” uit raakt. Of het huwelijk met de Belgische Isabelle Fabry daar verandering in kan brengen? Max lijkt in ieder geval te hopen van wel. Zijn omgeving is daar minder zeker van, met inbegrip van zijn aanstaande bruid.

In vergelijking met *Het grote uitstel* (2007), Reugebrinks op vele plaatsen en tijdstippen spelende fresco over het failliet van de mei ’68-generatie, doet *Het Belgisch huwelijk* minder ambitieus aan. Deze roman toont de Gentse microkosmos van Max en zijn Isabelle, met de schertsende commentaar van de Gentse Italiaan – of Italiaanse Gentenaar – Giorgio en een onbestemd “koor” (“wij”), de genodigden, lees: de Belgen, de Vlamingen.

Maar die simpele opzet is schijn. In deze huwelijksroman moet en zal een balans worden opgemaakt van Vlaanderen en België anno nu. Reugebrink wendt de outsiderpositie van personages als Max en Giorgio aan om zijn Vlaamse lezers een spiegel voor te houden. En wat daar te zien is, oogt niet altijd even fraai. Reugebrink deinst er bijvoorbeeld niet voor terug om de discussie over de erkenning van de nationalistische studenten-

vereniging NSV door de Gentse universiteit in de plot te smokkelen. Het duurt niet lang voordat er in dit verhaal stelling wordt genomen. Dat wordt nergens duidelijker dan in de tirades van Max’ boezemvriend Giorgio. Die woont al zijn hele leven in Gent, en ontleent aan dat feit voor zichzelf een grotere autoriteit om Max steeds opnieuw de les te spellen over Vlaanderen en “de Vlaming”. Giorgio weet uit eigen ervaring dat Max’ droom om helemaal op te gaan in dat Vlaanderen waar hij zo tuk op is, gedoemd is te mislukken. Immers, één van “hen” word je nooit. Giorgio kan het weten: als hij, geboren en getogen Gentenaar, nog steeds een “macaroni” blijft in de ogen van de “autochtonen”, hoe naïef is Max dan wel niet om te denken dat een simpel ja-woord hem van het stempel “Ollander” zal afhelpen? Het was een meesterzet van Reugebrink om deze paradoxale, geestige figuur uit zijn koker te toveren.

Zelf slaagt Max er trouwens ook niet in om helemaal in zijn Vlamingenschap op te gaan. Zijn vereenzelviging met Vlaanderen, België, die nadrukkelijk bestendig wordt door zijn liefde voor Isabelle (contradictorisch samengevat als “Een ja tegen Isabelle/ een Ja tegen de gemeenteambtenaar/ Een Ja tegen de verzamelde familie en vrienden/ Een Ja tegen dit land/ Een Ja tegen Vlaanderen”), is nooit helemaal compleet.

Bovendien: Max Herder mag dan op zijn paard zitten en met het vingertje zwaaien om zoveel “typisch Belgische” wantoestanden, Reugebrink heeft ervoor gezorgd dat de blik van zijn verteller voldoende troebel is, opdat de lezer hem niet zomaar op zijn woord zou nemen. Max is immers in Vlaanderen neergestreken in een poging om zich van zichzelf en zijn verleden te ontdoen. Reugebrink wacht lang om te expliciteren welk drama Max uiteindelijk naar België deed vluchten, ver voorbij het punt waar Max’ gefundeerde kritiek ondergesneeuwd raakt in kleinzerig gevit, waar ook zijn entourage – Isabelle inclusief – kregelig van wordt.

Inderdaad, het duurt een hele poos voor er in deze roman werkelijk iets gebeurt. De eerste helft drijft op het verkennen van Max’ dubbelzinnige status van geadopteerde Gentenaar, en veel actie valt er niet te bespeuren. Tot uitgerekend Giorgio het slachtoffer wordt van een aanval door de sympathisanten van de Vlaams-nationalistische NSV, en Max opnieuw heftig geconfronteerd wordt met

alle twijfels waarvan hij zo vurig hoopte dat het huwelijk met Isabelle ze voor hem zou oplossen. Soms wordt een en ander wel erg pamflettistisch, en lijkt eerder de columnist dan de romancier Reugebrink aan het woord te zijn. Dit gezegd zijnde: het essayistisch aandoende hoofdstuk waarin “wij” aan het woord zijn en de hedendaagse, modieuze belgitude tegen het licht wordt gehouden, behoort tot de zeldzame intelligente analyses van het fenomeen.

Het kan echter geen kwaad *Het Belgisch huwelijk* na lezing even te laten bezinken. De wat onevenwichtige verhaalstructuur doet immers niets af aan het ontvullende effect dat je als Vlaamse lezer overhoudt aan Max’ en Giorgio’s observaties over Vlaanderen en zijn inwoners. Wat meteen ook mijn eigen aanvankelijke oordeel over de roman op losse schroeven zet. Wanneer Reugebrink het verhaal nadrukkelijk onderbreekt voor een fors geformuleerde uitweiding over Vlaams-nationalisten (buzzwords als reactionair, vendelzwaaien, verzuurd, die uittrenturen van het schap worden gehaald wanneer er over Vlaanderen en zijn inwoners wordt geschreven, zijn niet van de lucht), kun je dat erg pamflettistisch noemen. Maar evengoed vraag ik me af of dat oordeel niet evenzeer veroorzaakt is door de korzeligheid die ontstaat omdat Reugebrink een paar keer ráák schiet in zijn kritische analyse. Eén saillant voorbeeld kan volstaan. Reugebrink laat zijn verteller heftig reageren op nieuwsbeelden waarin leden van het Taal Aktie Komitee worden buitengedragen tijdens een verstoorde gemeenteraadszitting in de Vlaamse Rand. Max’ heftige reactie op dit waar-gebeurde feit doet vreemd aan, gewend als we zijn om dergelijke akkefietjes als de normale gang van zaken te beschouwen, telkens als het communautaire debat weer wat oplaait. Hetzelfde geldt voor de jaarlijkse clashes tussen extreem rechtse en extreem linkse studentenbewegingen, met alle vlagvertoon en politieoptredens van dien: hinderlijke folklore, of toch voorboden van iets griezeligers? Ontvullend om dergelijke gebeurtenissen binnen de context van deze roman te bekijken door de ogen van een verbijsterde buitenstaander.

Daarin schuilt natuurlijk het vraagstuk: overdrijft Max, of kunnen de Vlamingen maar beter eens gaan nadenken over de coulante manier waarop dergelijke kleine, maar niettemin agressieve feiten en feitjes

zich blijven voordoen? Reugebrink toont zich stekelig ten opzichte van een landje waarin iedereen, de bevolking, de beleidsmakers, de media, een gemakzuchtige consensus schijnen te handhaven ten opzichte van al te flagrante onverdraagzaamheid, racisme, bestuurlijke stilstand. Dat uitgerekend een verdwaalde “Ollander” zo tegen het zere been komt schoppen, zet de zaken op scherp.

MICHIEL LEEN

MARC REUGEBRINK, *Het Belgisch huwelijk*, De Bezige Bij
Antwerpen, 2014, 223 p.
